

УДК 72.01

В. О. Праслова*канд. арх., доцент каф. ДАС, КНУБА***ХУДОЖНЄ ПРОЕКТУВАННЯ ПРЕДМЕТНОГО НАПОВНЕННЯ
АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Анотація: Розглядаються питання поєднання художнього образу і практичної цінності в обладнанні архітектурного середовища, проектування нефункціональних речей та речей-маніфестів в межах художнього проектування предметного наповнення архітектурного середовища.

Ключові слова: художній образ, нефункціональні речі, речі-маніфести, художнє проектування.

Людину і речі, що її оточують, не можна розглядати ізольовано одне від одного. Вони не тотожні і навіть протистоять одне одному, однак окрім емоцій та інших людських властивостей в людині присутня предметність - навички, звички, стереотипи. Предмету навпаки притаманна людяність - система засобів, що ми бачимо в ньому, коли він виступає як знак, як носій людських відносин. Один і той же предмет приймає різні речові значення – так магічна маска африканського племені може виявитися сувеніром, експонатом музею. Зафіксоване коло значення речей – це магнітне поле дії її форми. Утилітарні, інформаційні, функціонально-експлуатаційні, естетичні властивості речей є конфліктними, тому значна кількість речей не може диктувати структурних якостей світу речей як цілісності. Відбувається війна речей, «всіх проти всіх». В зв'язку з цим в художньому проектуванні поєднання художнього образу і практичної цінності в обладнанні архітектурного середовища можливе лише за умови комбінації окремих елементів в цілеспрямовану цілісність.

Яскравим прикладом поєднання художнього образу і практичної цінності в обладнанні є творчість братів Кастільйоні. Акілле Кастільйоні разом з братом П'єром Джакомо розглядав світ як каталог об'єктів, які можуть забезпечити дизайнера ідеями і бути джерелом натхнення. Твердження «Дизайн передбачає спостереження» є одним з його девізів. Помітивши, як підбираючи під себе ноги і підкладаючи подушки, на стільці забираються діти, Кастільйоні створив стілець Primate (1970 р.). У цього винаходу крім невеликого сидіння є подушка, щоб упиратися колінами. Предмети повсякденності не тільки надихали дизайнера, але і часто служили безпосередньо матеріалом для нових об'єктів. Табурет для телефонних розмов, що крутиться, Sella (1957 р.) виготовлений з велосипедного сідла, насадженого на металевий стрижень з підставкою з чавунної півсфери. Створивши стілець, брати винайшли і нову манеру його

використання, яку назвали: «сидіти стоячи або стояти сидячи». Цьому творінню братів близький по духу і стілець Mezzadro (1957 р.), спочатку зроблений з сидіння трактора, що знаходиться у виробництві з початку 20 століття (Рис. 1). І Sella і Mezzadro належать, за класифікацією самого Кастільйоні, до об'єктів Ready-made, тобто до об'єктів, створених з готових предметів повсякденного життя. Дизайнерські ідеї Кастільйоні використовують такі фірми як: Alessi, Bernini, Brionvega, Cassina, Danese, De Padova, Flos Fontana Arte, Fusital, Ideal Standard, Interflex, Kartell, Lancia, Marcatre, Olivetti, Up & Up, Vlm, Zanotta та інші.

а).

б).

в).

Рис. 1. Творчість братів Кастільйоні:

а). PRIMATE, 1970, Achille Castiglioni, 1970 Zanotta

б). SELLA, 1957, Achille and Pier Giacomo Castiglioni, 1983 Zanotta

в). MEZZADRO, 1957, Achille and Pier Giacomo Castiglioni, 1983 Zanotta

В художньому проектуванні є група художників-проектувальників, яка до практичного використання власних виробів відносилася як до «витонченого користування безкорисним». Це представники групи «Алхімія» - галереї експериментальних робіт не промислового виробництва - на чолі з колишнім видавцем журналу «Domus» Олександром Мендіні, що вийшли з радикально налаштованих художників шестидесятників. Сама назва «Алхімія» звучала насмішкою над науковими уявленнями. В своїй творчості вони йдуть шляхом

метафор, символів, поезії, еkleктики та поєднання неpoєднуванoгo. Їм уявляється правомірним наявність в роботах великої кількості «культурних посилянь», що мають вибірковий характер. В одному ряді перераховуються: кубізм, Пікассо, Савіньо, Дрейер, Рафаель, романське мистецтво, іслам. На виставці з іронічною назвою «Баухауз-колекція» (1979 р.) були показані об'єкти, що являли собою поєднання популярної культури та радикального кічу, в тому числі речі «ламінатного стилю».

Об'єктами практичної діяльності творчої студії були: архітектура, сценічний дизайн, декорування, одяг, поліграфія, відео, а також проведення семінарів. Дизайнери намагались перевтілити вироби повсякденного вжитку в речі з естетичним звучанням, естетичним навантаженням, використовуючи іронію і сарказм. Серед виробів групи серія «Мобільна нескінченність», проект «Суміші», ремейк на стільці Джио Понті та Марселя Бреєра «крісло Василя». Цікавою мистецькою знахідкою є єдиний штопор з людським обличчям та іменем – Мендіні зробив його в 1994 р. і назвав на свою честь (Рис. 2).

а).

б).

Рис. 2. Творчість групи «Алхімія»:

а). «Крісло Василя», ремейк на стільці Джио Понті та Марселя Бреєра, Мендіні.

б). Штопор з іменем «Alessandro M.», Мендіні.

На початку 1980-х років групи радикального дизайну, або антидизайну, об'єднались в колектив під назвою «Мемфіс» на чолі з Етторе Соттсассом. Назва колективу має подвійний зміст: з одного боку це частина пісні Боба Ділона «Той, що застряг у двигуні», з іншого – місто на півдні США, колиска Елвісу Преслі і стародавня столиця Єгипту, в якій знаходився храм шанувальників художників. Дебют «Мемфісу», що відбувся на Меблевій ярмарці в Мілані (1981), став вибухом для дизайнерського суспільства. Були

продемонстровані меблі із ламінованого пластику яскравих кольорів з провокуючими геометричними малюнками, незвичайної форми, часто в дусі кічу. Витвори групи шокували, контрастували з «гарним смаком», викликаючи захоплення одних та обурення інших. Філософська концепція Е. Соттсассу складалась в кінці 1960-х років в умовах молодіжного «руху протесту» в Італії проти буржуазної системи та її культури, тому кожен витвір групи – від меблів до посуду – це річ-маніфест.

Таким, наприклад, є подіум для сидіння та лежання Tawaraya, що розробив Мазанорі Умеда у вигляді рингу в 1981 році; стілець First Мікеле де Лучі, що символізує електронну еру формою каркасу із сталевих труб та елементів із пофарбованого дерева. Відповідаючи на запитання, якою є його власна концепція дизайну, Етторе Соттсасс відповів наступне: «По суті, я завжди розглядав дизайн як професію проектування більше «іграшок», ніж товарів; тобто я веду мову про речі, що допомагають мріяти та сподіватися, допомагають працювати, зберігати відчуття цілісності, допомагають відкривати очі більше, ніж закривати їх та зачинятися в догмах самовпевненості, жадібності володіння...» (Рис. 3).

а).

б).

Рис. 3. Творчість групи «Мемфіс»:

а). Ліжко-ринг для лежання Tawaraya, М. Умеда (1981).

б). Стелаж Carlton, Е. Соттсасс (1981), лампа Super, М. Бедина (1981).

Висновки. Таким чином, в перелічених об'єктах напрощуд вдало поєдналися функціональність і оригінальний художній образ. Ніколи не забуваючи про «корисність» виробу, своїми функціонально ясними, але в той же час жартівливими об'єктами, художники-проектувальники доводять, що форма і функціональність, хоча і є головними складовими успішного проекту, не можуть бути єдиними інтересами дизайну. Адже, як казав Кастільйоні: «завдання дизайнера в тому, щоб викликати цікавість, доставляти радість і збурювати почуття».

Література

1. Агранович-Пономарева Е. С. Интерьер и предметный дизайн жилых зданий / Е. С. Агранович-Пономарева, Н. И. Аладова - изд. 2-е. – Ростов н Д: Феникс, 2006. - 348 с.
2. Ефимов А.В., Лазарева М.В., Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Специальное оборудование интерьера. Учебное пособие. - М.: Архитектура-С, 2008. – 136 с.
3. Жердев Е.В. Художественное осмысление объекта дизайна. – М.: АУТОПАН, 1993. – 132 с.
4. Малік Т.В. Історія дизайну архітектурного середовища: Навч. Посіб. – К.: КНУБА, 2003. – 192 с.
5. Праслова В.О. Художнє проектування архітектурного середовища: конспект лекцій / Уклад. В. О. Праслова – К.: КНУБА, 2012. – 32 с.
6. Розенблюм Е. Художник в дизайне. Опыт работы Центр. учеб.-эксперимент. студии худож. проектирования на Сенеже. Предисл. Л. Ждановой. М., «Искусство», 1974. – 176 с.
7. Рунге В.Ф. История дизайна, науки и техники: Учеб. пособие. Издание в двух книгах. Книга вторая. – М.: Архитектура – С, 2007. – 432 с.
8. Шукурова А.Н. Архитектура запада и мир искусства XX века. – М.: Стройиздат, 1989. – 318 с.

Аннотация

Рассматриваются вопросы объединения художественного образа и практической ценности в оборудовании архитектурной среды, проектирование нефункциональных вещей и вещей-манифестов в рамках художественного проектирования предметного наполнения архитектурной среды.

Ключевые слова: художественный образ, нефункциональные вещи, вещи-манифесты, художественное проектирование.

Annotation

The questions about combination of artistic image and practical value in equipment of architectural environment, design of non-functional things and things-manifests within the confines of artistic design in substantive content of architectural environment are considered.

Keywords: artistic image, non-functional things, things-manifests, artistic design.